Ч. 216 Середа 27 Вересня (9 жовтня) 1895. Рік V.

Виходить у Львовi що дня (крім недїль і гр. кат. сьвят) о 5-ій годинї по полудни.

Редакция і Адміністрация: улица Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жаданє і за вложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостах на провинциї:
на цїлий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цїлий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Вірменьскі розрухи.

В справі забурень в Константинополи надходить множество телєґрам і вістий, але они такі суперечні, що годі виробити собі цїлком ясний образ положеня.

Наочний сьвідок понедїлкових сцен, дописуватель Polit. Corresp. так описує то, що видїв: „Загально знали о тім, що Вірмени хотять дня 30 вересня устроїти велику маніфестацию перед Портою. То спонукало мене, що я удав ся на місце, де она мала відбути ся. Вздовж улиці до палати Порти, побачив я розставлений сильний відділ поліциї і жандармериї, а що кілька кроків також громадки Турків, між котрими було замітно богато осіб в турбанах, т. зв. годжів (учителїв), імамів, муеццинів і софтів. Ті люди, зібрані на хідниках і перед домами як в тій улици так і в примежних гляділи всї з напруженем в сторону Кумкапу, звідки мали надійти маніфестанти. Коло колюмни Константина стрітив я першу громадку Вірмен, зложену може з пятьох людий, ідучу серединою улиці. В малім віддаленю ішли численнїйші громадки, разом около 300 людий. Більшість їх була одїта по міски, а лише може третя часть мала на собі вірменьский одяг. Ті громадки робили на мене враженє, що суть лише передною сторожею властивого походу, на котрий я ждав, але не діждав ся его, бо як пізнїйше дізнав ся, пішов він перед палату Порти иншими дорогами. По якімсь часї дійшов до моїх уший глухий гамір, немов шум вітру, що гнав від сторони Порти і означував, що там мусїло стати ся щось незвичайного.

„І дійстно вскорі довкола мене заволодів заколот. Поліцианти арештували утїкаючих людий і ревідували їх. У двох найдено коротківі ножі і револьвери. Відтак зачали ся що раз численнїйші транспорти увязнених, на котрих кидали ся Турки, ганьблячи їх насамперед словами, відтак бючи їх по лици, вкінци палицями, чобітьми, камінєм доти, доки не віддали духа. Я сам бачив три такі випадки. Ті, котрі убивали арештованих Вірмен, були переважно софти, годжі і імами. Від часу до часу падали також револьверові стріли, однако заколот був так великий, що я не міг відрізнити, чи то стріляли Турки чи Вірмени. В двох случаях я бачив, що поліцианти і жандарми старали ся охоронити своїх арештованих, однако не могли нічого вдіяти супротив величезної товпи. На улици, що веде до дирекциї поліциї, бачив я ще, як ведено двох покалїчених Вірмен і тягнено за руки і ноги трупа якогось молодого чоловіка. Перед поліцию заколот був не до описаня. На сходах каварнї, що стоїть напротив будинку поліциї, стояли товпи Турків і приглядали ся, як ведено арештантів, з подвіря поліцийного будинку доходили крики „Аман“ (т. є. прости).

„Я знов пішов перед палату Порти і застав там значно більші товпи як перше. Великий везир виїздив як раз окружений подвійною сторожею. Годину пізнїйше бачив я ще один, отже вже пятий случай убитя арештованого Вірменина роз'яреною турецкою товпою. Коло місця того випадку переїздив тоді кн. Альберт шлезвицко-гольштиньский в товаристві бар. Єльча, сестрінця нїмецкого амбасадора і оба мусїли то бачити. Однако мушу звернути увагу на то, що хоч нераз обертав ся я в найгустїйших товпах, між котрими я був одинокий Европеєць, одітий в капелюсї, то однако не обиджено мене ні одним словом“.

Дня 4 с. м. відбула ся нарада амбасадорів в Константинополи, у котрих явила ся також депутация 40 Вірмен, а на другий день удали ся секретарі амбасад до міністра заграничних справ з устним порученєм, щоби положено конець надужитям і привернено публичну безпечність, іменнож просили міністра о зарядженя, щоби горожани чужих держав не потерпіли в наслїдок тих безправних відносин. Також посол Сполучених Держав прилучив ся до того кроку европейских амбасадорів з уваги на безпечність американьских місионарів в дільници Кумкапу.

У відповідь на те, видало турецке правительство відозву до населеня і видалило з Константинополя 60 софтів (студентів магомеданьскої теольоґії); поробило також инші зарядженя, однако — як доносять — амбасадори не цїлком вдоволені і в дипльоматичних кругах Константинополя має панувати несмак, з причини, що з ріжних провінций надходять вісти о сильнім роз'яреню як між магомеданами так і між христианами з причини константинопольских розрухів.

І так після найновійших телєґрам вість о тих забуренях викликала пристрастні борби на провінциї в Азиї. На відкликаного з Ван (в турецкій Вірменії) ґенерального ґубернатора Бахрі пашу і войскового команданта Гамді пашу, що їхали до Константинополя, напали Вірмени в Трапезунтї і тяжко їх стрілами з револьверів поранили. В Текірдаґ Імід, Родості, Брусї, Сонї, де мешкають Вірмени, лучили ся забуреня. До згаданих чотирох місцевостий вислано войско з Константинополя. В Кужунчук, замешкалім переважно іспаньскими жи-

8)

Набір пальмового олїю.

(З польского. — Гайоти).

(Дальше).

Голосом дуже тонким і повільним співав пісоньку о Кубі, а зойкливий хор сидячих на земли музиків заводив жалїбно:

Ах Куба! Ах Куба! Ах Куба!
Моя рідна земленько!

За вими всї присутні в хатї повтаряли й собі:

Ах Куба! Ах Куба! Ах Куба!
Моя рідна земленько!

а мурин стоячий по серединї за кождим таким викриком що раз низше присїдав до землї і що раз більше благально витягав перед себе руки.

Ах Куба! Ах Куба! — плакав найголоснїйше Кастільльо підносячи свої руки-калїки понад голову...

Дон Естебан мав сльози в очах, син заслания лице раменем.

Пісня плила дальше, перериваа що раз тужнїйшими „Ах Куба!“ Повстала она тут, на земли Фернандо По в перепалених тугою мозках тих людий, котрі єї тепер співали. — Кождий з них був єї автором, бо росла постепенно стихом за стихом, уступ за уступом, так як кому під впливом вечірної музики і згадок душа говорила, а він той надмір чувств болю викидав з себе словами, щоби вже на все лишили ся в пісни.

Початок їй дав один старий мурин, що заєдно чи в праци чи у відпочинку, пробуджуючи ся, або засипляючи, повтаряв собі:

Десять лїт, десять лїт терплю я,
Щоби лиш узріти мою вітчину.

І виспівав собі „десять лїт“, але краю за ту цїну не мав побачити, бо недавно умер зі словами на устах: „десять лїт терплю я“.

Зворушенє дійшло до крайности при кінцевій строфі. Повтаряючи послїдний раз „Ах Куба!“ всї почали взаїмно стискати ся і викидати в гору руками. — Навіть Рікардо Ґаінца, хмарно але досить сердечно відповів на обійми своїх сусїдів.

— Ах, Фернандо По, проклята земле! — відозвав ся нагле той, що співав і стояв ще в кругу. — То послїдний раз чують твої гори з моїх уст і твоїх Корезма і твоїх Кавделя і твоїх Морено.

Вимавляючи ті назвища, показував по черзї на участників завтрішної подорожи.

— Подаймо-ж собі руки, товариші, і побажаймо тому проклятому островови, щоби кожде слово тої пісні, уродженої з нашої крови і сльоз, стало ся для него огнем знищеня і смерти. Ам....

Але дон Естебан положив єму скоро на устав долоню.

— Стій Чіто! — крикнув — не клени. Страшний тягар вибирати ся в кожду дорогу, а що доперва в таку як наша.... Не клени. Та земля нічого не винна і ті люди, що на ній живуть, нічого не винні. На сьвітї суть злі вихри, що лїтають і несуть насїня грабежи, несправедливости і строгости. Они віяли від початку сьвіта і они зробили, що різні народи повникали, а прийшли инші на їх місце, хоч всї попри себе могли жити. На сьвітї, Чіто, є богато, богато місця, лише ті злі вихри роблять то, що в деяких місцях стає надто тїсно, а в других пусто... Їм клени!

В хатї залягла довга мовчанка по тій промові дон Естебана. На дворі вітер скріпшав, полумінь в кітликах дрожала, перетягаючи довгі, мигаючі тїни по лицях присутних, листє тютюну шелестїло над їх головами і чути було сухе фуркане крил великої, зеленої нетлї, що розбивала ся о пальмові стїни в своїм судорожнім летї.

Між сидячими на земли музиками був мурин середних лїт з лицем худим, дрібним і з великими, лагідними, немов одушевленими очима. — Єго тонкі уста укладали ся в повний меляхолїї усьміх.... Підперши бороду бандурою задивив ся в мигаючу полумінь з напруженем, а не зміняючи постави і не відриваючи очий від огня, почав немов до себе говорити:

— Гарно ви сказали, пане Естебан ... Ча-

дами, убили Вірмени одного жида, почім жиди вловили в ночи кількох Вірмен і поубивали їх на кладовищи. Так само в Трапезунті, магометаньске населене, з мести за покалїчене згаданих пашів напало на християньску дільницю і поубивало богато людий. Войско зробило лад.

Всї ті події сильно занепокоїли політиків анґлїйских, бо они мусять признати, що они самі викликали справу вірменьску, та заохотили Вірмен до демонстраций, котрі з своєї сторони дразнять дуже Турків і доводять до взаїмних нападів і проливу крови. Длятого анґлїйска праса зачинає тепер звалювати вину з одної сторони на Вірмен, котрих називає розбишаками, а з другої на султана і его правительство, відмавляючи їм спосібности до правленя державою. Зі всего видно, що Анґлїя хотїла би тепер умити руки від справи.

Перегляд політичний.

Вчера відбуло ся засїдане нїмецкої лївиці, в котрім взяло участь около 50 членів. Зборам проводив ґр. Кинбурґ. Він зазначив, що нїмецка лївица не повинна відступити від своїх лїберальних принципів і що буде домагати ся розширеня виборчого права, а найпевнїйше оружие до осягненя тої цїли лежить у власній силї і єдности сторонництва. Наші бесїдники представляли відтак настрій, який панує між виборцями, і на тім замкнено засїдане.

Новинки

Львів дня 8 жовтня 1895

— До Є. Е. кн. Евст. Сангушка, новоіменованого Намістника Галичини, вислало кількадесять соймових послів таку телеграму: Пересилаємо Вашій Княжій Милости найсердечнїйші і найгорячійші желаня, щоби Ваша Княжа Милість на новім становищи тїшив ся як доси безвзглядним довірєм і любовою краю. Бажаємо всї нашою публичною дїяльностию улекшити Тобі Твою трудну тяжку задачу і просимо щоби Ваша Княжа Милість всюди і все на нас числив.

— Холера. В днях 5 і 6 жовтня занедужала на холеру в Тернополи одна особа, котра й умерла; в Буцневі виздоровіла одна особа; в тих двох місцевостях нема більше недужих, лишають ся лише в Острові, тернопільского повіта, дві особи в лїченю. — В теребовельскім повітї, в Янові, померла одна особа, більше недужих в тій місцевости нема; в Струсові занедужала одна особа, одна умерла, а одна остае в лїченю; в Варваринцях, того-ж повіта, лучили ся два випадки смерти серед підозріних о холеру познак. — На Волини ширить ся холера чим раз дальше і острійше мимо средств охоронних, зарядженых російским правительством. Постарано ся о нові фонди в висотї 85.000 рублїв на средства антихолеричні, а київский ґенерал-ґубернатор Іґнатиев мусїв перервати свою відпустку і взятись до урядованя. Округ бердичівский признано урядово навіщеним холерою азийскою. В „Києвлянинї“ читаємо: Пошесть, котра зачала ся 1892 р., властиво доси не уставала. В 1893 і 1894 случаї були спорадичні. Такий самий характер мала пошесть в початках с. р., але від липня число случаїв скоро зросло. Пошесть на Волини того рода, що розкинена на великім просторі. При кінци липня пошесть була в 85 місцевостях ґуберниї, а в серпни вже в 350 точках. З тої причини борба з пошестию дуже тяжка, хоч ужито до неї з кінцем серпня 65 лїкарів, 24 студентів пятого курсу медицини і 150 фельдшерів.

— Огні. В Грабовій, каменецкого повіта вибух дня 1 с. м. в стайни селянина Михайла Романишина огонь, котрий, обгорнувши сусїдні забудованя, знищив 23 загород селяньских. Загальна шкода виносить 16.578 зр., з чого лише 3700 зр. було обезпечених, бо тілько девятьох господарів було обезпечених. — Дня 3 с. м. в селї Глїбовичі великі знищив огонь, що вибух задля неосторожности дїтий цїлковито 120 будинків (з деяких хат люди ледве з житем утїкли). Шкода виносить 35.000 зр., а була обезпечена лише на 2560 зр. Огонь при сильнім вітрі запалював хати цїлими рядами і колиб не ратунок огневих сторожий з Вібрки, Старогосела, зелїзничої служби і служби місцевого фільварку, булоби цїле село вигоріло до крихти. Погорільції утратили не лише всьо збіже і бараболї, але й кільканайцять штук худоби, так що при наближаючій ся зимі не мають нї даху над головою, нї в уста що взяти. Утворив ся зараз комітет ратунковий, котрий приймає всї ласкаві датки чи то в грошех, чи в натураліях під адресою: о. Михайло Гвоздецкий, почта Глїбовичі дворець. — В Дахнові, чесанівского повіта, погоріло дня 25 н. ст. вересня о год. 3-тій по полудни 24 селяньских загород разом з цїлим припасом збіжа. Шкоди понад 35.000 зр. Причиною огню був семилїтний жидок, син Янкля Вайценблїта, котрий бавив ся в соломі сусїда сірничками. На другий день припадав в Дахнові правник, тож не весело приходилось Дахнівцям его проводити. — В Кутах згорів в ночи 2 жовтня латиньский костел. Сторожа огнева з Вижницї ратувала вже лиш поблизкі будинки від огню, а то могло би було цїле місто погоріти, як се сталось в 1859 р.

— Злодійске касино викрив онегди в ночи поліцийний аґент Пацана в складї дерева при ул. Шпитальній. Сховані за сягами дерева злодії грали цїлу ніч при сьвітлї місяця в карти, а несподївано заскочені, не вспіли утечи і дістали ся до арешту.

— Безличний обманець. До мешканя п. Вільгельмини Новиньскої при ул. Сикстуській ч. 48 війшов перед кількома днями якийсь обманець і вмавляючи в неї, що єсть его своячкою, домагав ся датку на дорогу, бо — як казав — переїздить через Львів, а не має гроший. Нацастована женщина, будучи сама в мешканю, дала єму 5 зр. відчіпного, щоби его позбути ся. Заохочений поводженем, повернув той обманець в недїлю і пазиваючи п. Новиньску „вуйнею“, домагав ся на ново гроший. Однако на своє нещасте натякув в мешканю на радника п. Мильского, котрий велїв его арештувати. При ревізиї найдено у обманця кілька службових сьвідоцтв, незручно сфальшованих.

— Ластівки яко пасажирі зелїзничі. На шляху полудневої зелїзницї австрийскої замітили кондуктори, що від кількох днїв на поли громадять ся ластівки до відлету в теплїйші краї. Сего тиждня засїли тисячі ластівок на телеґрафічних дротах і приглядали ся переїзджаючим потягам. Коли-ж надійшов поспішний потяг, всї ластівки мов на даний знак злетїли на дахи зелїзничих ваґонів і від'їхали так вигідно в теплїйші краї. Тепер знов збирає ся велике число ластівок до від'їзду, а кондуктори тїшать ся вже наперед з тих пасажирів.

— Від кулї сина. О завзятости домашної війни на Кубі сьвідчить така пригода: Капітан іспаньских войск, стоячих на Кубі, Черміно, мав сина. Між тим, як отець був яко вояк рішучим сторонником правительства, син, загоріла молода голова, держав ся сторонництва автономістів. Коли вибухла ворохобня против іспаньского правительства, прилучив ся молодець до неї і брав участь в многих битвах. Вкінци перед кількома днями, як доносять з Куби, зіткнув ся відділ войска, доводжений капітаном Черміно під Кампечуелею з відділом ворохобників, в котрім

сто, часто, щось подібного вертїло ся по моїй бідній голові, але нїколи так ясно.... Тепер ваші слова зігнали менї всї ті мисли до купи. І ось послухайте, що з того вийшло....

Ударив в бандуру і напів співаючи, напів декламуючи зачав:

Нехай живе Фернандо По і Санта Ізабель цьвіт его; нехай живе кождий протестант і кождий Ішпанець; нехай живе бубіс в горах в своїм капелюсї з пер; нехай живе Кубанець на Кубі, о! Милосердний Боже! Але по що живемо всї на тім тут Фернандо По!

Блимаюча полумінь падала просто на лице чорного поета і відбила ся в двох великих сльозах, що капнули ему з очий на виставлені лиця.... На тій земли інтересів у білих і безцїльної веґетациї чорних звинув в тій хвили крила понад тою душною кубаньскою хатою ґеній поезиї і присїв на чолї бідного, не уміючого нї читати нї писати поселенця. А ще дивнїйша річ, що ті, котрі нїколи о нїякій поезиї не чули, почули присутність еї духа і нїхто не сьмів перервати торжественної тишини, в котрій мурин з потяглим лицем і одушевленими очима снував дальше просту, невинну в формі, але щиру в чувстві як золото нитку своєї поезиї.

Він не належав до горетки завтрішних щасливих, отже при кінци звернув ся до них, пращаючи їх щиро, та просив, щоби від полишених поздоровили гори і небо Куби і упілували всї землю, щоби їй сказали, як она в їх серцях живе і як до послїдного віддиху будуть кріпити ся надією, що колись, колись побачать еї, бо доброта Бога більша, як людска злість.

— Славно Чінтра! — кликнув дон Естебан — подаючи ему долоню. — Славно! Отже так треба чути і мислити!... Сьвіт стоїть любовю. — Любім то, що наше так дуже, щоби вам на ненависть чужого не стало місця в серци. А коли хто, так як ми, вже не може боронити ся, нехай не кидає ся, але нехай жде.... Товариші! не думайте, що так говорю длятого, бо сам есьм вже близько кінця моєї муки; не гадайте, що прощаю тим, котрих ярмо має спасти з моїх плечий.... До тебе головно звертаю ся Рікардо і до тих, що може гадають в души то само, що ти голосно висказав. Вірте! Ласка, яку Бог показує нинї над кількома з нас, не може бути виїмковою, хоч би длятого, що нема між нами виїмків більше або менше еї гідних, бо ми всї однаково любили і всї однаково терпіли....

— То правда, то правда! — кликнули всї хором.

— Отже, товариші дорогі! — кінчив дон Естебан, сильно зворушений. — будьте терпеливі і відважні. Що нам нинї, то завтра вам може бути. А єсли Бог щасливо нас доведе, присягаю вам, що не спічну спокійно, не спічнемо всї, доки кожда з тих грудий, котру пригнїтав поклад „Йосифани“, не відотхне воздухом Куби!

— Амінь! — шепнули всї хором.

V.

На другий день около девятої рано Мр. Давид Іджерлї, накривши сірою полотняною шапкою, своє вічно мокре волосе, вийшов зі свого складу і звернув ся в сторону державного будинку.

Він ішов там побачити ся з дон Бернардом Оліварезом і цїлу дорогу мучило его чорне причуте, що іде на дармо, та що випаде ему може два а може і три рази відбути ту саму дорогу за кождим разом при що раз висшій теплоті. А що Давид Іджерлї зачинає ся потити вже о семій годинї рано, а нинї з причини лише ему знаних прів ще перед всходом сонця, отже міг сьміло числити на купіль без ванни — впрочім дуже для него пожиточну — около полудня.

Дон Бернардо Оліварез був дуже важною особою на острові. Він повнив обовязки урядника цлової комори, почтмайстра і адмінїстратора державних урядників, побирав платню до тих трех урядів привязану і певне в наслїдок того був найчастїйше занятий справами цловими для тих, котрі хотїли заплатити цло за товари. Що знов до робітників і їх наставників, то й ті мусїли вірити, що не було на сьвітї більше запрацьованого почтмайстра і цлового урядника, бо на залагоджене їх потреб той надзвичайний чоловік нїколи не мав часу.

Отже чорні причутя Давида Іджерлї були більше як оправдані, але доля була для него о стілько ласкава, що по безуспішнім гляданю дон Бернарда в міскім урядї, звідки той муж мав удати ся ледве перед кількома минутами на почту, і по рівно безуспішнім приступі до щільно зачинених дверий того уряду, підшепнуло ему щось заглянути до задної комнати державного дому, помимо ради стоячого на ґанку чорного поліцая, котрий присягав ся, що дон Бернардо занятий як раз місячною виплатою людий.

Ся комната не мала нїякої офіцияльної назви. — Була досить темна; насамперед задля ростучих під самими его вікнами дерев, а відтак з причини нїколи не митих вікон і зіпсо-

боров ся его син. В часї битви стрітили ся отець з сином око в око. Забувши, що мав перед собою вітця, а бачучи лише ненавистного їшпаньского офіцира, син підніс карабін, змірив — положив батька свого трупом.

Господарство, промисл і торговля.

Всїлякі товари.

(Дальше).

Торговля покладками.

Вся торговля покладками у нас спочивае майже виключно в руках жидів; з наших людий нїхто до неї не бере ся. Лиш раз (а то мабуть в сїмдесяти роках) взялись були до неї селяни з Карлова в Снятинщинї і — як кажуть — висилали курячі яйця цїлими вагонами за границю. Тепер же мае бути в Тернополи купець-християнин, що торгуе покладками на більші розміри. Щоби показати нашим людем, головно же нашим крамарям, як великої ваги есть торговля покладками, хочем тут про ню трохи обширнїйше поговорити.

Наша монархія належить до тих держав, котрі вивозять найбільше покладків за границю, а іменно до Нїмеччини і Англії. В 1892 р. вивезено з нашої монархії 652.497 метричних сотнарів, а в 1893 р. вже 662.999 метр. сотн. отже о 10.501 метр. сот. більше. За десять місяців (від 1 сїчня до послїдного жовтня) 1893 р. вивезено 575.829 метр. сотн. вартости 20,453.446 зр. За тоїсам час в 1894 р. вивезено 771.421 метр. сотн. вартости 30.856.840 зр. Сума величезна! Як дуже пішла торговля покладками в гору, можна зміркувати з того, що коли ще в 1885 р. вивезено яєць за звиш півдевята міліона зр., то вже в 1894 р. до десяти місяців вивезено їх майже за 31 міліонів зр.! Головним ринком для торговлї покладками есть Відень. Тамошні гуртівники мають у всїх краях коронних і на Угорщинї своїх посильників (комісіонерів), котрі скуповують яйця від селян і висилають цїлими скринями звичайно по 1440 до 1500 штук. Гуртівники висилають свій товар до Нїмеччини, котрий по части тут зуживае ся, по части через Гамбург відходить до Англії вже яко товар нїмецкий. Як великою есть торговля покладками в цїлій Европі, і як богато яєць минае ся в самій Англії, можна побачити із тої скількости, яку за десять місяців в 1894 р. привезено до Англії. В гуртівнїй торговли продають там покладки на „великі сотки" по 120 штук. Отже в згаданім часї привезено там:

з Нїмеччини	2,786.627	великих соток
з Бельгії	2,539.741	„ „
з Франциї	2,176.074	„ „
з Росиї	1,088.417	„ „
з Данії	996.698	„ „
з Канади	149.058	„ „
з инших країв	156.428	„ „

разом 9,893.043 великих соток або більше як мілїярд і 187 міліонів штук!

Може найбільша торговля покладками в нашій монархії веде ся на Угорщинї, головно же в комітатї Бачка (межи Тисою а Дунаем; головне місто: Сабадка або Марія-Тересіополь), де живе також 8.000 Русинів. В Сабадцї есть головний посильник віденьских гуртівників, а той мае знову своїх посильників в цїлім комітатї, котрі ходять по селах і скуповують покладки і що тиждня висилають до Сабадки. Доки гуртівники жили в незгодї з собою, доти було добре і селянам і дрібнім торговельникам, бо цїна покладків була висока. Але торік зробили були гуртівники з дрібними торговельниками змову (картель або трест—trust) і обіцяли платити їм від кождої скринї покладків по 2 зр. 50 кр. чистого зиску. Дрібні торговельники хотїли, розуміе ся, більше заробити і цїна яєць була упала: підчас коли в цїлій Угорщинї плачено за скриню яєць (1440 штук) по 30 до 31 зр., то в цїлій Бачцї не могли селяни продати дорожше як лиш по 24 до 25 зр. До того ще й дрібні торговельники не діставали обіцяного зиску, бо гуртівники відтягали їм за лихий товар, а на кождій стациї зелїзницї установили свого сторожа, котрий мав пильнувати, щоби якій купець не висилав покладків на власну руку, до якого иншого гуртівника. Дрібні торговельники не могли видержати у змові і розбили еї тим способом, що везли свій товар возом до стациї зелїзницї в иншім комітатї.

3. Крохмаль.

Слово „крохмаль" есть нїмецке (Kraftmehl) і служить за назву для того материялу, котрим надаемо полотну, перкалям і взагалї нашому білю по випраню твердости і штивности. Есть то той сам материял, котрий знаходить ся яко складова часть у всїх ростинах, головно же в зернї збіжевім і в муцї з него (від того й називаемо его по нашому „мучина" або „мучиця"), в билах, корінь, бульвах ростин і т. д. Вимита із зерна збіжевого або з барабoль мучиця називае ся крохмалем, котрий служить головно до крохмаленя біля. Крохмаль вирабляе ся головно з пшеницї, бараболь і рижу, але також і з кукурузи. Давнїйше роблено собі у нас крохмаль дома: мочено пшеницю доти, доки она аж не зачала киснути; відтак толочено ногами, витискано руками і виполокувано з неї мучицю кілька разів, доки аж не сходила чиста вода, а на еї сподї осідала ся біла мучиця, котру відтак сушено на тверду масу, краяно або ломано в куснї і переховувано до ужитку. Отсе есть найпростїйший спосіб робленя крохмалю. Нинї вирабляють крохмаль при помочи машин, котрі розтирають зерно, або труть бараболї.

Бараболяннй крохмаль робить ся в той спосіб, що сполокані бараболї або відразу тре ся машиною, або крае ся насамперед в кружільця і лишае ся через 6 до 8 днїв на купі, щоби кисли, а відтак розтирае ся і з розтертої маси виполікуе ся мучицю. Бараболяний крохмаль не есть так білий як пшеничний, сьвітить ся і дуже крушить ся. Він есть дешевий і для того его майже нїколи не фальшують. Его уживають при фабрикациї паперу, на мастку для ткачів, до фабрикациї бараболяного цукру і т. д. — Пшеничний крохмаль робить ся або з цїлого зерна пшеницї, або з муки; він есть дуже білий, не блискучий і не так крихкий як бараболяний. В торговли появляе ся він часто в подовгастих куснях, лїсочках, котрі робить ся в той спосіб, що вогкий ще крохмаль перетискае через лїйки з дванайцять рурками в сподї. Темнїйші роди сего крохмалю закрашують синою фарбкою, щоби ему надати більше білости. Сего крохмалю уживають найбільше до крохмаленя біля і додають до него ще трохи стеарини, або білого воску, щоби більше блищав ся. — Рижовий крохмаль есть лїпший від пшеничного, але рідко есть чистий, лиш звичайно змішаний з пшеничним; его не треба також так заварювати як пшеничний.— Кукурузянного крохмалю уживають лиш в Америцї.

Добрий крохмаль повинен бути часто білий і сухий, а що він дуже легко втягае в себе вогкість, то треба его держати в дуже сухім місци і часто пересушувати. Поодинокі роди крохмалю можна розрізнати лиш по зернах мучицї під побільшаючим склом.

Ц. к. Дирекция зелїзниць державних оповіщуе: Льокальна тарифа товарова, часть II. зшиток 1 і 2. З днем 1 жовтня 1895 увійде в житє дотаток VI. до тарифи часть II. зшиток 1 і додаток IV. до тарифи часть II. зшиток 2.

Північно-нїмецкий рух товаровий з Галичиною і Буковиною. З днем 1 жовтня 1895 увійде в житє додаток III. до части II. зшиток 2.

Дотеперішня назва стациї „Вобрагайн", лежачої на шляху Табор-Обер-Церекве, ческо-моравской зелїзницї трансверзальної, остане з днем 1 жовтня 1895 зміненою на „Вобратайн-Церновіц".

Телеграми.

Відень 8 жовтня. Вчера відбуло ся пробитє великого тунелю віденьскої зелїзницї міскої під турецкими валами. В торжестві брав участь намістник ґр. Кільмансеґ і шеф секциї Вітґек.

Білград 8 жовтня. Скупштина буде скликана на 27 с. м. Всї посади будуть на ново обсаджені; маршалком двора стане полковник Собрович.

Берлин 8 жовтня. Росийский мінїстер скарбу Вітте від'їхав до Петербурга.

ваної при одній половинї деревляної, зеленої жалюзиї, котра якось перед чотирома лїтами раз так сильно замкнула ся, що вже потім цїлком не хотїла отворити ся, а радше нїхто не старав ся еї опір зломити.... Взагалї підприемчивість і енерґія нїколи не належали до домашних честнот державного будинку в Санта Ізабель.

Панувала тут велика і переймаюча студенною вогкість, що разом з мутним зеленавим сьвітлом, мальованими стїнами в долїшній части на блїдо-жовто, а в горїшній на блїдо-зелено, з чорним від болота і спорохнїлими помостом та з випарами стухлини, витворювало в тім комнатї воздух трупарнї.

Помимо того, а може власне для того свого холоду і відокремленя, була она улюбленим місцем схороненя урядників, котрі як лиш могли, вирывали ся тут на склянку пива, балачку або на хвильку дрімоти.

Постійно пересїдував в нїй лише секретар судиї, дон Естебан Ферронда, що мав свій столик під неушкодженим вікном і писав при нїм цїлими днями, відрабляючи всьо, що ему судя за себе і за своїх приятелїв велїв відрабляти.

Першим предметом, на який упали блїді очи Мр. Давида Іджерлї заглянувши до тої комнати, був дон Бернардо Оліварез, що сидів, а радше розложив ся в виплітанім широким фотели, в одною ногою витягненою на сусїднім кріслї, а другою босою і спочиваючою на вігнених колїнах малого мурина, що прикучнув перед ним на земли.

Дон Бернардо Оліварез вже з природи займав досить місця в просторі, бо був дуже товстий і величезного росту, але в дійстности займав его два рази більше, бо мав таку навичку, що нїколи не міг удержати в купі кінчин свого тїла, але розкидав їх як міг найдальше, часто на велику невигоду своїх сусїдів.

Так і тепер, перекинувши через поруче фотелю свою сильну правицю, в котрій держав тоненьке циґаро, виставив еї на середину комнати, а в другій руцї, витягненій на довгість рамени тримав склянку пива, поставлену ген, на другім краю стола.

В порівнаню сидячий напротив него судия, низонький, худенький, молодий чорнявий мужчина з такими поораними віспою чертами, немов би їх погризли молї, видавав ся як мінімум людскої стати; а другий его товариш, нотар, натягнений і випрямлений, виглядав на ученика під оком учителя.

Всї пили пиво і закусували его хлїбом мачаним в стоячій на столї мисочцї якоїсь салати.

Давид Іджерлї всунув ся до комнати, витаючи присутних низьким поклоном.

Buenas dias (по іїшпаньски, зн.: Добрий день!), — сказав обертаючи ся просто до дон Бернарда.

Good morning (по анґлійски, зн.: Добрий день!) -- відповів тамтой, не зміняючи постави.

Була то виміна подвійної чемности: народної і товарискої.

(Дальше буде).

За редакцию відповідае: Адам Креховецкий.

ІНСЕРАТИ.

З друкарні В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера.